

Noworoczne podarki. Na każdy Nowy Rok pożądane są podarki i kolendy w książkach dla małych dzieci i doroslejszej młodzieży pisanych. Jak wszędzie tak i u nas przygotowują się wydania, któreby tej potrzebie publicznej zadosyć uczyniły. Wytworzona oprawa, mnóstwo rycin a przytém dobór przedmiotów zastosowany do wieku czytelników, tworzy zwykłe noworoczne podarki. Mała jednak liczba książek odpowiada temu celowi—bo nie każdemu nawet zdolnemu pisarzowi uda się wybrać myśl piękną i wypowiedzieć do pojęcia młodego pokolenia tak, aby obudzona ciekawość przyłgnęła do przedmiotu umysłem i sercem. Dotąd u nas pismami w tym zawodzie zjednali sobie opinię publiczną W. L. Anczyc, J. Chęciński, J. Belejowska i T. Nowosielski.

W księgarni Gebethnera i Wolffa napotykamy kilka książeczek tego rodzaju, które dla wiadomości czytelników naszych podajemy.

A. B. C. Pierwsza nauka dla dzieci; ułożył Wl. Lud. Anczyc.—Jest to elementarż starannie ułożony. Oprócz początkowej nauki czytania, obejmuje przykłady, powiastki; poznawanie i czytanie liczb; mnóstwo drobnych rycin, osobliwie zwierząt, które szczególnie zajmują dzieci; przytém bajeczki i poezye, z których najpiękniejszą jest następująca: Rozmowa mamy z Jasiem.

- Jas.* Powiedz mi téż mateczko
Moja złota, kochana,
Kto na niebie słoneczko
Zapala nam co rana?
- Mama.* Pan Bóg, drogi Janeczku!
Każe świecić słoneczku.
- Jas.* A kto kwiatów dał tyle,
Piękne lilie, róż pęki?
I któż stroi motyle
W takie śliczne sukienki?
- Mama.* Pan Bóg — moje kochanie!
Daje kwiatom ubranie.
- Jas.* A owoców tak wiele
Wiśnie, agrest słodziutki;
Jabłka, gruszki, morele
I te smaczne jagódki?
- Mama.* Co jest tylko na świecie
To od Boga masz dziecie.
- Jas.* Więc to wszystko tak samo
Dobry Pan Bóg nam daje!
Ale za cóż to mamó!
Człowiek tyle dostaje?
- Mama.* Za cóż ja ci mój Janku
Daje wszystko kochanku?

Bóg nas kocha, więc żywi,
 Za to tylko chce tego
 Byśmy byli cnotliwi
 I kochali bliźniego,
 Jemu w każdej zaś chwili
 Czystém sercem służyli.

Na kolanach babuni; opowiadania dla dzieci, ozdobione 12-ma stalorytami kolorowymi; wolny przekład z francuzkiego. Ciąg rozmówek babuni z wnuczkami. Bajeczki i powiastki.

Księga sławniejszych odkryć geograficznych, przeznaczona dla dorastającej młodzieży. Według najnowszych źródeł zebrał Wł. Lud. Anczyc, z wielu drzeworytami. Treściwy zbiór wiadomości o kuli ziemskiej, opisy przygód znakomitych żeglarzy, wyjaśnienia żeglugi, jej wpływ na ludzkość i skutki wielkich odkryć na globie. I tak: wiadomości wstępne zawierają następujące przedmioty: Pierwiastkowa żegluga; kompas; okręty żaglowe i ich ulepszenia; statki parowe; latarnie morskie; wpływ żeglugi na oświatę. Po takim wstępie następuje opowiadanie o wielkich odkryciach pod napisami: Indye Wschodnie; Ameryka: Oceania; Odkrycia Podbiegunowe; Odkrycie szóstej części świata, to jest ziemie przy biegunie południowym.

Przygody prawdziwe żeglarzy i podróżników pośród dzikich ludów kuli ziemskiej: zebrał Wł. Lud. Anczyc; z rycinami. Ciekawa książeczka dla młodych czytelników, którzy w niej znajdą dopełnienie wiadomości geograficznych, obrazy życia dzikich ludzi a przytém opisy poświęcenia się, wytrwałości i męstwa marynarzy. Opowiadania przygód mają następujące napisy: Alexander Selkirk na wyspie Juan-Ferdinandez; Jan Staden w pierwotnych puszczech Brazylii; Rozbitki, przygody rodziny angielskiej; Emmanuel Crespel pośród zlodowaciałych ziem Labradoru; Teksas; Opowiadanie amerykańskiego podróżnika; Kajetan Osculati w pośród puszczy zalanej wodą; Przygody Dzon Zaksona i jego pobyt na wyspach Fidry.

Biblioteka dla młodocianego wieku, wychodzi ciągle seryami. Każda serya składa się z trzech tomików. Format drobny, powierzchność skromna a chociaż bez rycin i bez wytwornej oprawy, bardzo zajmuje treścią i dlatego zawsze służyć może za podarek noworoczny dla dziełek łaknących czytania, bo książeczki te przynoszą nie małą liczbę powieści, opowiadań, pamiętników, podróży i t. d., które umysł ciekawy zaspokoić mogą i zapewniają pożytek moralny. W pierwszej seryi znajdują się: Pałac życia Laboulay'a; Bogactwo obowiązuje, przez panią de Lockroy; Miłość matki, przez tęż; Im więcej komu dano, tém z większego rachunku słuchanym będzie, przez J. Belejowską; Przygody amerykanina w Chinach, przez E. Souvestre; Wśród lodów, pamiętnik Jana Hardy, przez J. Hayes. W drugiej seryi: W pośród fal morskich, Rogera; Cudze piórka, powiastka J. K. Gregorowicza; Świat niewi-

działny Gatty; Wdzięczność murzyna; Edgeworth; Magia naturalna i t. d. Wydawnictwem Biblioteki dla młodocianego wieku zajmuje się p. J. Belejowska. Zdolna i niez mordowanej pracy autorka licznymi przekładami i oryginalnymi pismami stara się o upowszechnienie nauki i tych przekonań wyższych, które są jedyną zasadą szczęścia ludzkości. Wykład jęj jasny, a styl odznacza się czystą polszczyzną. Prace jęj są oddawna znane, jak: książka do nabożeństwa: Panie wysłuchaj modlitwę mają, Historia powszechna kościoła (Alzoga) sześć tomów; Majowe nabożeństwo; Przewodnik ekonomii Baudriilarta. Przekłady powieści: Abdallah, Laboulaya; Pamiętnik młodej mężatki; W pałacu i chatce; Helena de la Seglièr, komedia i inne dramata i powieści, a oprócz tego artykuły we wszystkich prawie pismach peryodycznych drukowane.

Wiązanka dla młodocianego wieku na rok 1871, zebrana przez Jana Chęcińskiego, z rycinami. Dawniej na każdy Nowy Rok wychodziły tak zwane Noworoczniki. Obejmowały same nowe utwory poetów i pisarzy rozmaitego zawodu. Noworocznik tworzył jakoby wystawę znakomitych utworów myśli i uczucia. Na książkę taką składali swoje prace pisarze zasłużeni i odznaczający się zdolnością, a przedewszystkiem znosiła utwory swoje młodzież rozpoczynająca zawód poetyczny i literacki, i znosiła z szczególną chęcią, bo wybór artykułów odbywał się z ścisłym ocenieniem zdolności piszącego i stanowił pewnego rodzaju uznanie. Była to zachęta dla piszących, a niespodzianka z nowości dla czytelników. Zbiorek taki w świetnej oprawie, ozdobiony rycinami, miał wartość duchową a z powierzchowności był cackiem buduarowym, pożądanym przez kobiety.

Wiązanka choć w części przypomina nam Noworoczniki. Jest to zbiór powieści, wierszy i opowiadań rozmaitych pisarzy, przeznaczony wyłącznie dla młodego wieku. Tam znajdujemy: *A. E. Odyńca* poezya, Dzień szczęśliwej Zosi. *J. Chęcińskiego*: Anioł z Andersona; Babunia; Pawelek; Motek nici; Blondynek powiastka. *F. S. Dmochowskiego*: Gertruda, ballada norwęgiska; Mrówki brazylijskie; Opowiadanie podróżnego; Stary domek. *M. Iniekić*: Mama synkowi płakać nie każe. *B. Łozińskiego* piękna powiastka: Opieka grobu. *Mirona* znany szkic z ulicy; Obrazek zimowy. *P. Krakow*: Treny. *K. Wł. Wójcickiego*: legenda. Oraz powiastki: *A. z Ch. Borkowskiej*, *K. Janikowskiej*, *Al. Marczeewskiego*, *E. Lubowskiego*. Poezje *Emilii Lei* i Opowiadania *L. Rogalskiego*, *J. Kühna*. Pożyteczna książka dla młodocianego wieku. W niej naukowe wiadomości, wspomnienia wzruszające, obrazki i sceny z własnego życia i ten duch moralności i pobożności, który młodemu sercu upaść nie dozwala.

Wianek. Dziełko poświęcone dorastającej młodzieży, zawierające powieści, obrazki wierszem i prozą, komedyjki, opowiadania i wspomnienia historyczne, przez Władysława z Rogozińskiego Izdebską. Jestto jakby drugi tom Wiązanki z tą tylko różnicą, że książka składa się z artykułów jednej tylko autorki i poświęcona

wyłącznie dla młodych pańienek. Znajdują się w niej następujące przedmioty: Skarb niewidzialny, Plotkarka, obrazek w jednym akcie, Błogosławiony Jan Kanty, Ubogi Tomek, Młodość Jagiellończyków, Sierota, Święta Elżbieta, Grosik Boży, Narzeczona pretendenta (wspomnienia historyczne Klementyny córki Jakóba Sobieskiego), Ocalenie, komedyjka w jednym akcie, Gody weselne, Elżbiety księż. Pom. w Krakowie, Lilia, Szlachetne ubóstwo, pow. O poście rozmowa, Fel. Kon. Szaniawski, ks. Siewierski, b. Krakowski, Nowy Rok czyli poprawa Dosi, komedyjka w jednym akcie, Pogadanki Józji z nauczycielką. Pani Izdebska autorka tej książki, zdolności widocznej i znakomitego wykształcenia, skromnemu lecz nadzwyczaj użytecznemu poświęca się zawodowi, bo pisanie książek dla młodych pańienek. W Wianku widać jakby matkę, która zna słabości własnych córek i środki kierowania ku dobremu. Nie ma tam ciągłych przestroż i kazania. Przez akcją stosowną i jasną wlewa w umysł zarody cnoty, wyteplia wady; wspomnieniami i przykładami godność kobiety podnosi, a religijnem uczuciem i dobrocią, zdobywa sympatyą, bo czytelniczkom jako córkom swoim oddaje wszystko co dla nich zebrała w duszy. Ileżto naszych autorek które w uniesieniu nadzwyczajnem oddają się wyłącznie fantazyi, i utworami swemi pragnie koniecznie dziwić ogół, mogłoby zapewnić prawdziwą pomoc w wychowaniu młodych istot, idąc taką drogą jaką dla siebie obrała autorka Wianka.

Kwiat Preryi między Indyjczykami. Powieść z zachodnio-południowej Ameryki, z 8-ju kolorowanemi obrazkami przez Ch. A. Murray, przerobiona dla młodzieży przez Józefa Betkowskiego. Toruń. Książka na podarek noworoczny przeznaczona. Wydanie staranne, ryciny piękne, oprawa odpowiednia. Tytuł nie przedstawia roku wydania, zapewne dlatego ażeby książka na każdy rok mogła ująć za nowość. P. Betkowski w przemowie pod datą w styczniu 1868 tak się odzywa do swych czytelników:

„Dostawszy książkę w ręce, pisaną w języku angielskim, a słysząc już oddawna o jej interesującej treści, postanowiłem ją przełożyć na język polski; książka ta zawiera wiele nader pouczających rzeczy, bo nie tylko że obznajmia młodzież z geografją Ameryki ale i charakteryzuje bardzo szczegółowo zwyczaje wielu szczepów indyjskich, to jest ich sposób prowadzenia wojny, ich uzbrajanie się podczas niej i podczas pokoju, ich sposób życia, ich rozwijanie się umysłowe. Prócz tego daje jeszcze dowody, że ich usposobienie nie jest wcale dzikie, bez czucia i szlachetności, jak je sobie wielu z nas wyobraża; ale że dopiero Europejzykowie zrobili ich tak niebezpiecznymi dla siebie. Nie odchodziłem wcale od treści, przekładając tę książkę na język polski; dlatego też myślę, że młodzież polska będzie ją czytała z podobną ciekawością, z jaką to czyni młodzież innych narodów”. Rzeczywiście przedmiot sam zajmujący zaciekać może pięknymi scenami i nadzwyczajnością. Lecz na nieszczęście tłumacz nie wyrobił sobie stylu, widocznie wiele ma kłopotu z wyrażeniami i wyrazami, nie jest obda-

rzony zdolnością przedstawiania przedmiotów tak aby wrażenie równe oryginałowi robiły, dlatego wiele obrazów jego jest zupełnie niezrozumiałych i jakby bez żadnego powodu utworzonych. Książka więc nie może mieć zamierzonego powodzenia.

Robinson Szwajcarski, wydania francuskiego P. J. Stahla i Müllera, przekład Jana Chęcińskiego, z dwunastu rycinami. Od tyłu lat rozkoszą umysłową młodego pokolenia jest ów Robinson Kruzo, rozbitek i samotnik na wyspie oceanu, który życiem swém i przygodami podbija serca i uwagę dzieci, i przedstawia jaką to siłą obdarza Bóg człowieka wówczas, kiedy pozbawiony jest wszelkiej pomocy społeczeństwa i sam jeden tylko zostaje dla siebie. Myśl tę dalej rozwinął Jan Rudolf Wyss, tworząc swego Robinsona Szwajcarskiego. Przenosi on na wyspę bezludną całą jedną rodzinę, to jest: ojca, matkę i czworo dzieci. Drobną tą gromadką wypadkiem od świata oderwana, wspólną pracą, staraniami, myślą wspiera się wzajemnie, tworzy swe szczęście, bo zaspakaja wszelkie potrzeby i zapewnia przyjemności życia. Jest to ciekawy obrazek rozwijania się jakby z ziarenka, całej ludzkości, obrazek popularny, zastosowany do pojęcia młodego umysłu. Od pół wieku Robinson Szwajcarski obiega w tysiącnych wydaniach wszystkie ucywilizowane kraje. U nas od dawna znalazł tłumaczy. Dotąd jednak każdy przekład był tylko wiernym literalnym odbiciem pierwowzoru przed półwiekiem napisanego, który dzisiejsze pokolenia nużył starą formą i rozwlekłością. Nowe życie tej książki nadali Stahl i Müller. Zastosowali tekst dawnego Robinsona Szwajcarskiego do obecnych pojęć i smaku. Usunęli lub skrócili rozumowania, ożywili akcją, wzbogacili wiadomościami naukowymi, które społeczeństwo nasze coraz więcej zdobywa i utworzyli książkę ciekawszą i pożyteczniejszą. Nie ma już w niej ustępów, które zwykle dzieci opuszczały, lecz zato i myśli i przedmioty coraz ciekawsze. Są tam przygody szczególne, wycieczki na morzu i lądzie. Podróże pieszo, na osiełku, na bawołach, jazda na strusiach. Polowania. Połów ryb i t. d. a razem z niemi odkrycia i wynalazki niespodziane i t. d. Taką książkę przełożył J. Chęciński mową piękną i jasną, a księgarnia Gebethnera i Wolffa wydaniem tego przekładu w formie ponętnej dla dzieci, do dotychczasowych zasług nową nabywa zasługę.

